

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1448

Vragen van lid **Nijboer** (PvdA) aan de Minister van Financiën over *het bericht «Onderzoek witwas via geldautomaat»* (ingezonden 27 januari 2017).

Antwoord van Minister **Dijsselbloem** (Financiën) (ontvangen 23 maart 2017). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2016–2017, nr. 1279.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Onderzoek witwas via geldautomaat»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Klopt het dat er een toename is in het aantal geldautomaten die de winkelier zelf bij kan vullen? Heeft u er zicht op om hoeveel geldautomaten het in Nederland gaat?

Antwoord 2

Uit de beschikbare cijfers van De Nederlandsche Bank (DNB) blijkt niet van een recente significante toename van het aantal geldautomaten dat door winkeliers zelf kan worden gevuld. DNB beschikt in het kader van haar Chartaal Toezichttaak over cijfers van geldautomaten in Nederland die aan haar worden gemeld (zie ook antwoord op vragen 3, 4 en 5). In januari 2017 betrof het aantal geldautomaten dat door winkeliers kan worden gevuld 924, tegen 935 een jaar eerder. Het aantal wisselt iedere maand en een deel van deze geldautomaten wordt niet steeds gevuld met bankbiljetten die van publiek zijn ontvangen, maar ook met eurobankbiljetten die zijn besteld bij een professionele geldverwerker.

Vraag 3, 4 en 5

Klopt het dat er vaak hoge wisselmarges worden gerekend aan consumenten en dat sommige winkeliers veel geld verdienen aan dit soort automaten? Aan welke regelgeving zijn de uitgevers en de exploiterende winkeliers van dit soort automaten gebonden?

Klopt het dat er nauwelijks toezicht plaatsvindt op deze automaten? Hoe wordt er toezicht gehouden op deze geldautomaten? Klopt het bijvoorbeeld

¹ Telegraaf, 24 januari 2017

dat de uitgever van automaten van «YourCash» onder toezicht staat van de Britse autoriteiten? Vindt u dat dit toezicht voldoende is om de betrouwbaarheid van deze geldautomaten te waarborgen? Wordt er bij het toezicht bijvoorbeeld ook gekeken naar de hoogte van wisselmarges bij dit soort automaten? Of wordt er bijvoorbeeld meegenomen dat keuzemenu's dusdanig ingewikkeld zijn dat, met name toeristen, snel in de fout gaan en hierdoor tegen hoge kosten aanlopen?

Antwoord 3, 4 en 5

De exacte wisselmarges die worden gehanteerd zijn mij niet bekend. Op wisselmarges of keuzemenu's wordt in beginsel geen toezicht gehouden. De wetgever heeft er voor gekozen dat de exploitatie van geldautomaten buiten de reikwijdte van de vergunningplicht van de Wet op het financieel toezicht (Wft) valt. Een winkelier heeft voor het plaatsen van een geldautomaat derhalve geen vergunning nodig. Het opnemen van contant geld uit een geldautomaat, voor zover de winkelier geen andere betaaldiensten verleent, wordt niet als betaaldienst aangemerkt in de zin van artikel 1:5a, lid 2, onder o van de Wft.

Onderneming YourCash is een dochteronderneming van Euronet Worldwide. Euronet Payment Services Limited heeft in het Verenigd Koninkrijk een vergunning om te opereren als betaalinstantie en staat als grensoverschrijdende dienstverlener ingeschreven in het register van DNB. YourCash is niet vergunningplichtig voor het exploiteren van geldautomaten.

Om via een geldautomaat aan het publiek eurobankbiljetten te verstrekken, moet evenwel worden voldaan aan de verplichtingen van ECB-besluit 2010/14 inzake echtheids- en geschiktheidscontroles en het opnieuw in omloop brengen van eurobankbiljetten. Kort gezegd houdt dit in dat eurobankbiljetten op echtheid en geschiktheid worden gecontroleerd met een daarvoor bestemde bankbiljettensoortermachine, alvorens deze opnieuw aan het publiek te verstrekken via een geldautomaat. Vóór het in gebruik nemen van een dergelijke bankbiljettensoortermachine moet hiervan melding worden gemaakt bij DNB. Deze wet- en regelgeving heeft als doel de recirculatie van eurobankbiljetten door marktpartijen mogelijk te maken onder omstandigheden die bescherming tegen valsemunterij waarborgen. DNB houdt toezicht op de naleving van het ECB-besluit in Nederland.²

Naast deze wet- en regelgeving vanuit het oogpunt van financieel toezicht zijn geldverwerkers en exploiterende winkeliers gebonden aan de normale regels voor het overeenkomen van diensten vanuit het Burgerlijk Wetboek (BW).

Vraag 6 en 7

Bent u ook bekend met gevallen van witwassen bij dit soort automaten? Heeft u er zicht op of deze automaten vaak gebruikt worden om valse biljetten wit te wassen? Deelt u de mening dat dit soort praktijken te allen tijde moet worden uitgebannen?

Deelt u de mening dat het voor het vertrouwen in het geldstelsel van groot belang is dat klanten kunnen rekenen op betrouwbare pinautomaten, en dat bovengenoemde praktijken dus ontoelaatbaar zijn? Bent u bereid om nader onderzoek te doen naar dit type geldautomaten, en hierbij ook aandacht te besteden aan zaken als witwassen, de gerekende wisselmarges, en het gebruik van ingewikkelde keuzemenu's?

Antwoord 6 en 7

Witwassen moet worden voorkomen, en indien achteraf vastgesteld, moet tegen witwassen worden opgetreden. Ook deel ik de mening dat betrouwbare geldautomaten van groot belang zijn voor een goede werking van het betalingsverkeer. DNB houdt toezicht en oversight op systeemrisico's en op collectieve betaalproducten, en zet zich onder meer in voor de veiligheid en toegankelijkheid van het betalingsverkeer. Daarnaast houdt DNB prudentieel en integriteitstoezicht (op grond van de Wft en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme) op banken die deze exploiterende winkeliers als cliënten hebben. Banken dienen hun cliënten, in dit geval de exploiterende winkeliers, te kennen en te monitoren. Ook hebben banken

² Conform het handhavingsbeleid van DNB zoals neergelegd in de Beleidsregel handhaving chartaal toezicht eurobankbiljetten van 7 mei 2014, Staatscourant 2014, nr. 13582.

risicomanagement-systemen voor het opsporen van signalen van witwassen. Hierbij merk ik op dat indien er signalen zijn dat de integriteit van de financiële sector wordt geraakt, het in de rede ligt dat deze signalen worden gedeeld in het Financieel Expertise Centrum (FEC). In dat geval zal worden bekeken of en zo ja, welke interventie in de specifieke casus kan worden gepleegd en door welke FEC-partner.³ Daarbij heeft het Openbaar Ministerie (OM) een rol in de mogelijke strafrechtelijke handhaving in gevallen van witwassen van geld.

³ De FEC-partners zijn de Autoriteit Financiële Markten (AFM), Belastingdienst, De Nederlandsche Bank (DNB), Financial Intelligence Unit – Nederland (FIU), Fiscale Opsporingsdienst (FIOD), Openbaar Ministerie (OM) en de Politie. Het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Veiligheid en Justitie zijn waarnemer in de FEC-raadvergaderingen.